

Tolmetus ja tallitus

TALLINNAS,

Pagari uul. nr. 1

Tolmetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.

ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS

Sõjawägede staabi väljaandel.

Tellimise hind:

1 aas a peale 40 marka

1/2 " " 20 "

1/4 " " 10 "

Kuulutuste ja teada-

annete hind: Iga kor-

pusrea eest 1 mark.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

№ 15

Laupäeval, 10. aprillil 1920.

II aastakäik

Hisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.
2. Väljawõtted Sõjaminiistri päewakäskudest.
3. Wabaduse Riigi saajate nimekirja.

Üleüldine osa:

1. Raamatukogud ja loengud meie sõjaväes. (M. Traksmann.)
2. Ludendorffi sõjamälestused.
3. Rahwaste Liidu põhikirja.
4. Ajakirjanduse ülewaade.
5. Segateated.
6. Seda ja teist.
7. Kirjawastused.

Ametlik osa.

Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 1253.

Tallinnas, 24. märtsil 1920.

Arwaldan teadmiseks, et lähemal ajal, umbes aprillil kuu algul, saawad Tallinnas „Sõjaväe Tehnilised kursused“ suurtüki, sõjariistade, auto, elektro-tehnika (nõrga, kõwa woolu ja traadita telegrafi jaoskondadega) osakondadega awatud.

Kursused alluvad sõjaväe Warustuse Ülemale.

Kursustele wõetakse vastu oma ülemuse lubaga sõjaväelased: rahwawäelased, —mitte vähem kui nelja klassilise algharidusega, ohwitserid ja sõjaväe ametnikud keskkooli haridusega. Minult siis, kui wabaid kohte juhtub olema, saab, ohwitseri ja ametnikka ka nelja klassilise algharidusega wastu wõetud.

Esõdigus wastuwõtmisel antakse neile, kellel tehnika alal praktika on.

Kursustele sisseastujad peawad vähemalt pool

oma funduslikest sõjaväe teenistuse ajast ära teeninud olema.

Õpetusi antakse kursustel ettelugemiste näol, ühenduses praktiliste tödega töökodades.

Õpeaeg kursustel kestab 1 1/2 aastat.

Õpetus ja ülewaltpidamine Sõjaminiisteeriumi fülul.

Koolijate arv on piiratud.

Kursuste lõpetajad, kes rahulohdawalt lõpuksami ära teinud, omandawad „Sõjaväe Tehniku“ nimetuse lähimindub erialal ja antakse neile kohtade saamisel spetsiaal wäeosades, sõjaväe walitsustes, asutustes ja wabrikutes nende erialal esõdigus teiste sõjaväelaste ees; muudes wäeosades õigus koha peale määratud saada, mis „Sõjaväe Tehniku“ nimetusele wastab.

Kursuste lõpetajad on kohustatud, kui Sõjaminiisteerium seda leiab tarwiliku olewat, vähemalt kahels aastats peale koolilõpetamist sõjaväe teenistusesse jääma.

Sõjaväelased, kes kursustele sisse astuda soowiwad, annawad sellest oma ülemusele teada, kes omalt poolt sellekohased nimekirjad kohtuseab ja ühes tarwilikkude tõendawate dokumentidega (kooli tunnistused) kursuste Ülemale edasi saadab. Kõik saadetud nimekirjad saawad õpndukogu poolt läbi waadatud ja otsused wäeosade ülematele teada antud, kes nimekirjas seiswatest sõjaväelastest on kursustele wastu wõetud, millal ja kuhu tuleb neid kommandeerida.

Kursuste Kantselei on ajutiselt: Sõjaminiisteerium, Tallinn, Pagari tän. nr. 1, kolmas kord, tuba nr. 48.

Sõjawägede Ülemjuhataja:

Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner.**

Väljawõtted Sõjaminiistri päewakäskudest

Nr. 62.a.

Tallinnas, 30. märtsil 1920.

Räsen sanitar-personalile ja sanitaridele, kes Sw. Ülemjuhataja päewakäsu nr. 968 põhjal 22. jaanuarist s. a. õigustatud on epidemia päewaraha saama, wäliinil wõitlewatele maksetawat 6-e margalist päewaraha mitte maksta.—

Nr. 63.

Tallinnas, 31. märtsil 1920.

Räsen loomalaatsaretides rautajate ja loomawelskerite kursused awada ja selleks wäeajagudest kõige noo-

rema aastakäigu rahvamäelasi tarwiduse järele lo-
mandeerida.

Nr. 64.

Tallinnas, 31. märtsil 1920.

Luban sõjaväe tiineid ja sugutamiseks kõlbulikka
määrasi sama eht kõrgema väärtusliste sõjaväele kõl-
bulikkude hobuste vastu vahetada.

Vahetamise korralduse panen Sõjaväe Looma-
tervishoiu ja hobuste varustusvalitsuse peale.
Vahetamist käsen hobuste tagavaras ja Diviisi loo-
malaatsaretitides toimetada komisjonide kaudu kontrolli
esitaja juuresolekul.

Nr. 65-b.

Tallinnas, 31. märtsil 1920.

Sõjavägede Ülemjuhataja päevakäsu 27-st ja-
nuarisi s. a. nr. 1013 muutmiseks käsen 1-st aprillist
anda mõid 10 solotnikku, eht aseaineid: 10 solotnikku
rasva, eht 18 solotnikku sealihha, eht 24 solotnikku
loomalihha, eht 20 solotnikku marmeladi.

Nr. 65-c.

Tallinnas, 31. märtsil 1920.

Nendele sõjaväelastele, kes ei suutseta ja tubata
asemel raha soovivad saada, käsen 1-st aprillist armates
tubata eest raha kindlatsmääratud hinna järele maksta.

Nr. 73-a.

Tallinnas, 1. aprillil 1920.

Sõjavägede Ülemjuhataja päevakäsu nr. 421, 1-st
aug. 1919 a. muutmiseks luban anda igale eratöölisele:

- 1) Raske tehniku töötajatele pool naela lijaõli
päevas, igale tööliisele hinnaga 1 mark nael.
- 2) Heeringaid eht silku 10 naela ametniku ja 15
naela tööliise perekonna kohta kuus, hinnaga 4 marka nael.
- 3) Rasvaaineid 2 naela ametniku ja tööliise pere-
konna kohta kuus, efsialgu taimeraskva hinnaga
8 marka nael.
- 4) Kartulid 2 naela ametniku ja tööliise perekonna
kohta päevas, hinnaga 8 marka puud.

Nr. 75.

Tallinnas, 3. aprillil 1920.

Arusaamatuse ärahoidmiseks käsen kõik Sõjavägede
Ülemjuhataja poolt arvaldatud päevakäsed ja sun-
dusliised määrused lugeda makswatets kuni nende
muutmiseni minu poolt.

Nr. 78.

Tallinnas, 3. aprillil 1920.

Viimasel ajal nõuavad sõjaväe osad ja asutused
suuremaid eelsummasid gummirehvidega sõidu-wankrite
ja kalesside ostmiseks. Et aga sõda lõpetatud on, siis
keelan tänasest päevast armates sõidu-wankrite ostmise
üleü dse ära.—

Sõjaväe Varustuse Ülemal demobiliseeritud (kõr-
veeritud) väeosade sõiduwankrid üle anda nende
väeosadele ja asutustele, kus wankritest puudus on.

Rindralstaabi Rindral-Major **Larka.**

Sõjamistri eest.

Wabaduse Riist.

Allpool järgnewatele meremäelastele on Wabariigi
Walitsuse poolt 5-dal märtsil s. a. 2-se liigi 3-da
järgu Wabaduse Riist annetud:

Peipsi laewastiku divisjonist:

Suurtükilaew „Utu“: Roolimees Aleksander Ja-
kobsen, 2. järgu madrus Jaan Bent, komendor Hans
Rout, 1-se järgu madrus Jakob Urte.

Suurtükilaew „Nhti“: Signalisti Andres Sjarnat,
2. järgu madrus Rudolf Kst, wanem roolimees
Jaan Klimek, roolimees Aleksander Seisler, bootsmann
Karl Zowo.

Suurtükilaew „Taara“: 2. järgu madrus Johannes
Reimann, wanem signalisti Peter Beljakow, roolimees
Dito Pontus, 2. järgu madrus Richard Sklawe.

Suurtükilaew „Tartu“: 2. järgu madrus Otto
Kahro, roolimees Eduard Luha.

Peipsi laewastiku diviisjoni staabi mahikomando:
2. järgu madrused Johan Lensment, Jüan Bütt.

Miiniristleja „Wambola“: Miinimafinist Arthur
Selaw, ülem komendor Nikolai Ritz, komendor Bern-
hard Rõu, madrus Johannes Rõõsi, miinimafinist
Mihkel Kärme, reamanemad Aleksander Bratmann,
Jakob Kessel, mineer Woldemar Kest, miinimafinist
Karl Rand, weltweebel Aleksander Anderson.

Suurtükilaew „Lembii“: Ülem roolimees Magnus
Manitsky, wanem roolimees Jakob Tõnisson, rooli-
mees Arnold Wõhrmann, roolimees Balder Hanstein,
1-se järgu madrus Ernst Bernhardt, 1-se järgu
madrus Eduard Einstrut, 1-se järgu madrus Johannes
Kestow, 1-se järgu madrus Jüri Hannelson, 1-se
järgu madrus Jüri Endemann, 2-se järgu madrus
Rudolf Koff, 2-se järgu madrus Johannes Soo,
welster Johannes Maide, sanitar Johannes Altermann,
ülem komendor Julius Luts, ülem komendor Jaan
Munafon, ülem komendor Jakob Pommer, komendor
Johannes Kippar, komendor Theodor Põtschepafin,
komendor Johannes Kiffel, komendor Woldemar Ko-
maksy, komendor Willem Johanson, ülem elektrik
August Pent, wanem elektrik Johannes Nus, wanem
masinist Arthur Korff, wanem masinist Dito From-
holt, wanem kütja August Merring, meredõpilased Joh-
annes Üllino, Woldemar Paal, Elmar Kerep, Nikolai
Walge, Paul Põre, Nikolai Põlendit, Johannes
Koden, Karl Habermann, Albert Luukas, Georg Baum,
Nikolai Koden, Johannes Sandbank, Arnold Sõber,
Edgar Cit, Bruno Linneberg, Helmuth Wiiburg,
Aleksander Aron, Boris Walbsnep.

Rannawalwe, Side ja Peastejaamade walitsus:
Noorem alamohwitser Ernst Waader, 2. järgu madrused
Aleksander Baldmann, Gustaw Einborn, Georg Kreek-
mann, wanem alamohwitser Gustaw Elh, noorem
welster Arnold Rõmmer, noorem alamohwitser Robert
Janson, 2. järgu madrused Karl Baldmann, Johannes
Ansmann.

Allpool järgnewatele rahvamäelastele on Waba-
riigi Walitsuse poolt 5-dal märtsil s. a. 2-se liigi 3-da
järgu Wabaduse Riist annetud.

4-st jalawäe polgust: Wanem alamohwitser Alek-
sander Karli p. Normat, reamehed Gustaw Leenu p.
Krell, Sergei Laamann, Mart Mõhtli p. Katafep,
Rudolf Karli p. Liinew, August Joosepi p. Pagar,
Johannes Jaani p. Murumägi, noorem alamohwitser
Jaan Wodja.

5-st jalawäe polgust: Weltweebel Edmund Leppit.

Lairoobaline soomusrong nr. 1.: Wabatahtlikud rahwawäl sed August Jaani p. Kallas, Rudolf Marbi p. Rosenstrau, wanem alamohwitser Egon Michurdi p. Hindreus, noorem alamohwitser Johannes Ewa p. Marimson.

Lairoobaline soomusrong nr. 2.: Wabatahtlikud Jaan Maaris, August Karu p. Wittow, reamees Johan Mari p. Estam. Jäseitorid August Tõnise p. Kaba, Herman Marbi p. Sjap.

Üleüldine osa.

Raamatukogud ja loengud meie sõjawäes.

A. Traksmann.

Raamat, see „inimesesoo paberist peaju“, peab tee leidma ka meie malewasje. Asi, mille najat terwe inimesesoo kultuur tema praegusel kujul end püsti on ajanud, see asi peab kättesaadavaks saama ka meie wapratele sõduritele. Kuidas seda kõige paremini korraldada, see on tähtis tulewiku küsimus meie sõj = wäes. Sest hea raamat, wiidud rahwa sekk, arusaamisega läbi loetud wiimase poolt, on üks neist kõige kindlamatest tugedest noore iseseiswa Eesti riiklusele.

Oleme wõitnud wäliselt, kuid walmiselt, seesmiselt kanname weel minemise orjuse ahelaid. Meie pole weel kangeliski kõit tõsised, iseteadwad Eesti Wabariigi kodanikud. Rõõgusline enesetunne, usk oma jõu, oma wõimise sisse, iseseisew, aktiivne mõtlemiswiis, kindlad wäljatujunenud wated, teadushimu — kõik need iseseiswa rahwa tunnused on alles weel ükspärase omandus.

Ja ometi on tarwilik, et kõik meie noored asu sid iseseiswale waimilele tööle ka sõjawäes. Paremaks, kättesaadavamaks abinõuks sel alal on raamat. Ta ei tohi mitte paljaks ajawõtteks jääda meie malewas, ehk küll ka seegi juba samm edasi oleks, waid tema sisse peab meie waimu äratama aktiivsele tööle.

Et huwi raamatu vastu meie sõjawäes olemas, selle kohta pole kahilust. Sõdurid annetawad heameelegi oma pistust raamatute ostmiseks. Wäcitus, kus ümmarguselt 540 sõdurit, pani koku seks otstarbekas wabatahtlike annetustena mõne päewa jooksul 11.500 marka. Sellest summast kulus umbes pool ära raamatute ostmiseks, kuna ülejäänud osaga kaitmistööks awati. Rõõta tuleb tingimata ise, ja see ei tee raskusi, sest wäljaõppinud mehi selleks leidub igis wäeosas.

Rahju ainult, et meie raamatuturg praegu nii maene on. Pauduwad isearanis wanemate kirjanikkude tööd. Kuid, kui hoolega kõik meie alamate ja almatute raamatutalupid läbi otsida, siis saab lõppude lõpuks ikkagi kaunis täieliku kogu. Raamatute alalhoidmise ja tarwitamise kohta tulewad kohe alguses wäljatõttada kindlad määrujed ja nende täitmine üle walwata hoolega. Hästi alalhoitud raamatud on ka kaitmata suurelt osalt terwed ja puhtad weel pärast 2—3 kuulist tarwitamist. Kuid raamatukogu korraldajate ja juhatajate ülesanne ei ole kangeliski weel täidetud, kui neil korda läks muretjeda iga sõduri jaoks mõni eksemplar häid raamatuid. Tähtis koguni ütelda: sellega, et nad raamatukogu asutasid, alles algab nende hariduskultuuriline töö. Kogu häid raa

matuid on ainult esimene samm suure eesmärgi saavutamiseks, on alus, mille peale rajatase terwe ehitus. Sest korraldada, juhtida, elustada, arandada tuleb mitte üksi raamatukogu, waid ka tema tarwitamist, raamatute lugemist, lugejaid enbid. Ei ole ju tähtis nii wäga, et loetasse, waid tähtis on just, mis loetasse ja kuidas loetasse.

Suurem osa meie sõduritest ei oska ju lugeda, kuigi lugemise tehnikat neile tuntud. Nad ei suuda iseseiswalt mitte wälja wõtta kõike seda waimuwaro, mis peitub heas raamatus. Loetasse peaaesjalikult kerge siulisest raamatuid, jutte, roman, üleüldse kirjandust, mis otse passiivsel tähelepanu kaasa kirjub põnewa sündmustikuga.

Wõttes algtoetuspunktina just sarnase kirjanduse, peame sam nammult lugejat üle wiima ka raskemsi siulisest raamatute arusaamisele. See tõstab teadushimu, äratab waimu aktiivsele tööle, süwendab nälga raamatu järele, nälga, mis ei kustu ka siis, kui sõdur lahtub sõjawäest.

See kõik sünnib hästi korraldatud populäärsete loengute ja kirjandusliste õhtute abil. Kes peab neid ellu kutsuma? Meie rahwawäe waimlise juhi, tema ülemad.

Wõime ja peamgi ses suhtes ühendusse astuma seljatagusega, kuid organiseerimaks, landwats jõuks peame jääma ise. Sest kes peaks küll tundma paremini meie sõduri hingeelu ja tema tarwidusi, kui meie ise.

See nõuab tööd, palju kawatimlat tööd kõigepealt iseenda kallal. Kuid pidagem meeles, et selle töö eesmärk on kaine, iseteadev, aktiivse waimu ja mõtteilmaga Eesti sõdur. Ja mis kõik ei pea meie tegema, et jõuda sellele eesmärgile lähemale!

Ühte ja teist sel alal on juba tehtud ükspärase wäeosades. Need algatased peawad wälja arenema üleüldiseks hariduskultuuriliseks tööks meie sõjawäes, tööks, millest osa wõtawad kõik meie malewa haritud jõid. Rõõkem mõtete wahetust selle kohta! See küsimus on tõesti seda wäärat, et ta saaks kõigeküliselt läbi sõdelatud ja tegelikult ellu wiidud — nii ruttu kui võimalik.

Ludendorffi sõjamälestused.

Järg.

Zalilahing Masuuri järwil (weebuar/märtsis 1915)

III.

9. armee pealetungimine Bolimowi juures oli 31. jaanuaril. Gaasi mõjumiseks oli ilm liig külm; siis seda weel ei teatud. Ka niidu polnud kõik nõnda, nagu oleks pidanud olema. Me saime paartuhat wangi, üleüldiselt oli taktiline edu wäike. Kuid wene laste peale awaldatud mulje oli suur. Seega oli strateegiliselt see kätte saadud, mida soowiti.

Pealetungimiseks määratud nelja korpuse päraltometamine algas weebuari hakatuses ja läks libedasti. 6. weebuaril oli ta lõpetatud. Peaforteri wiisime Insterburki. Posenist lahkumine polnud kerge. Seal olime suured päewad läbi elanud, kuid ka Insterburg äratas meis head mälestused 1914. a. septembri kohta.

Operatsioonideks oli ida ülemkäsutajale tarwitada autud weel armee ülemkomando 10, kindral v. Eichhorn, staabi-ülem oberst Hell; armee ülemkomando 8 alla kuulus liig palju wäeosasid. See uus jaotus

meeldis mulle, sest kergem on opereerida kahe ülemkomandoga kui ühega; Poola sõja'aigul olin õppinud. 10. armee oli 8. armeest põhja pool, waheliin läks umbes üle Darkehmeni. 10. armee ümberhaaramise rühm — XXI korpus, XXXIX, XXXVIII tagawara-korpus — seisis Ragniti ja kirde pool Insterburi olewate suurte metsade wahel; ta oli kaitsitud 1. ratsadiwisjoniga ja 5. kaardi-jalawäe-brigaadiga, selle kõrwal suurel Insterburi kivi teel peatagawara, nüüdne Königsbergi maakaitse-diwisjoni, Sellele järgnesid kuni Spirdingi järweni 3. tagawara-diwisjon, 3. maakaitse-diwisjoni, mis tublisti maatormlastega segatud, ja 5. jalawäe-brigaad. 8. armee löökrühmast kindral Eitzmanni juhatusel oli 2. jalawäe-diwisjon lääne pool Johannisburi, XXXX tagawara-korpus sellest lõunapool kuni piirini, 4. ratsadiwisjon selle selja taga. Põkuti mödda piiri seisid maatormlased. 8. armee parema tiwa selja taga Ortelsburi juures lõpetas XX korpus oma wäljalaadimist. Tema tuli 9. armee juurest ja pidi asuma Eitzmanni löökrühma seljataha ja Lomscha juure edasi minema ning üle Mõschinetzi Narewi poole maad kuulama. Teiste wäeosade wäljawaõtmise ja Mlaawa poole wedamine oli teosfil. Kindral v. Gallwitz pidi juhatusel Weifseli ja Orshitsi wahel oma kätte wõtma ja kohalejõudnud wäega lõuna poole edasi tungima. Pidi ära ootama, kui kaugele põhja poole tungiwad rüüd jõuawad murda. Pealetungimine oli siin kõige paremaks kaasabiks 10. ja 8. sõjawägede wõitlemisel ja kõige soowitawamaks malekäiguks waenlase wastulöötkide arahoidmiseks.

Talilahing algas 7. weebr. Kindral Eitzmann hakkas sel päewal liikuma. 8. armee teised osad ja 10. sõjawägi pidid alles 8. weeb. edasimarsimist algama. Operatsioonid wõis käskude kaudu ainult põhijoone liikumise määrata. Sõjawägede juhatusetele jäi kõige laiem tegewuse wabadus. Uhesugused taktilised waated ametikohtades kindlustasid edu. Ka lahingu ajal oli ida ülemkäsitajal ainult wähesed korralduswaja teha. Mina pidin operatsiooni jatkamise ja tiibade kaitsmise peale mõtlema.

Raske otjus oli wäge lasta nõnda liikuma hakata, nagu kawatsetud. Tali oli külm. 4. ja 5. webruarist saadik mõllas tugew lumetuisk, mis maateed ja raudteed umbe ajas ja teede kõrwal liikumise haruldaselt raskeks tegi. Mehe kõrgused hanged waheldusid sagedasti paljaste kohtadega, kus külasjää. Jäädide korralduste juure. Wenelased pidid veel suuremate raskustega arwama. Nemad pidid woorid ma sibi ette saatma.

Meie wäed olid talisõjakäiguks warustatud. Sõiduriistel olid jalased all. Pärast leiti nad ebapraktilisena. Minult paiguti lumega kaetud teedel ei saanud jalaseid tarwitada.

Mis mehed ja hobused järgnewail päewil korda saatsid, on kirjeldamata ja jääb alati seks kuulusteoeks. Suure waewaga ronisid estimesed marsikolonnid läbi hangede. Sõiduriistad jäid kinni, kolonnid seisma, nad wenisid ifka pikemaks. Jalawägi läks sõiduriistadest ja suurtükidest mödda. Suurtükidest ja laske-moona tranškrite ette rakendati 10 — 12 hobusti. Nõnda olid teed kaetud pikjade wäeridadega, edasirühkirate jalawäelastega, nende wahel wähe suurtükke ja veel wähem laske-moona. Wõsaks wõi wõitluses läksid kolonnid pisut laiali. Mõne päewa pärast muutus ilm, teed läksid põhjatuks, külmetanud maapinnal ujus teekõrwal madalamates kohtades ja

soodes wesi. Oli õnn, et me ulatawa ümberhaaramise tõttu waenlase wooridelt toiduaineid saime, murdu oleks pidanud kogu liikumise toidu puudusel seisma panema.

Kindralikomandodol ja alamal juhatusel tekkisid haruldased raskused. Waenlasega kokku puutudes wõttis palju aega, enne kui wõitluswõimulised salgad kohale jõudsid. Käskusid ei saanud täita, torm oli traadid puruks kiskunud, teated ei jõudnud päralt. Selle peale waatamata teostati kõige paremat.

Nagu suurem hulk lahinguid niisama ei läinud ka see lahing ilma hõõrumisteta, mis strateegilist saawutust wähendawad

Kindral Eitzmanni wäed said 7. hästi edasi. Nad jõudsid Johannisburini ja läksid kaugevalt lõunast üle Pissa. 8. wõtsid nad Johannisburi ja tungisid järgmisel päewil Oshowetsi poole, kaitse warjul kuni Raigorodini edasi, kus nad tugewa wastuseisimise eest leidsid. Oshowetsi poolt tungiti neile kallale, kuid selle löid nad tagasi. 8. armee keskpaik lähenes taganewa waenlase kannul Eycfale.

Juhatajad ja wäed tegid mis wõimalik, et ruttu edasi saada. Saure strateegilise kombinatsiooni kohta oli liikumine siiski liig pikaldane. Eycf, mida III Siberi korpus filmapaistwalt hästi kaitses, langes alles 14. wara. Korpus pääsis häwitusest ja taganes üle Augustowi ülema Bobri soode taha

Pärast Eycfi langemist saadi ruttu edasi juba 16./17. öösel oli kindral Eitzmann pärast uusi ägedaid wõitlusi Augustowis. Neil päewil püüdis 8. armee paremat tiwa Raigorodist terawalt ida poole pöörata, minnes üle Taino, lõuna poolt Augustowi, Schtabin — Krasnabori sibi wastu Bobri, et III Siberi korpusse ifka jälle külje peale saada. Teolud ei lastnud 8. armeed seda täidesaadetawaks pidada.

Wäe kaitses Oshowets — Lomscha wastu saadeti juba aeglasti, kui alles Augustowi poole rutati, 3. tagawara-diwisjon, 5. jalawäe-brigaad ja II. maakaitse-diwisjon, misfuzused wäeosad aegajalt pealetungiwate seast eraldati. Oshowetsi pidi kinni sulguma ja temale kallale tungima. Lomscha juures tugewate jõudude koondamine oli saanud tõsiasjaks. Sinna saadetud XX korpusse osadest ei olnud küll.

Wahe peal oli 10. armee ümberhaaramise liikumine täiele mõjule pääsenud. Pärast haruldasi marsse ja kirjeldamata jõupingutusi jõudis tema keskpaik juba 10./11. öösel Tilsiti — Kalwaria sibi Wirballeni juures Insterburg — Kowno teele wälja, ja kui Eycf 14. langes, olid marsikolonnid juba Augustowi metsa põhiserwal Suwalki — Seinõi juures

Tagasi woolawale Wene wäele tungiti küljest kallale ja suruti lõuna poole. Nähtawasti oli ta ka siin üllatatud, nagu tol korral Mem-Sileestist ja Hohensalzalt wäljamarjimisel. Meie poolt laiali laotatud walekuulujutud olid siin nõutawa töö teinud. Wenelased ja liitlased polnud neist liikumistest teateid saanud. Üleüldse on raske punktipealseid teateid waenlase kohta õigel ajal saada, muidu poleks nõrgemate jõududega sõjapidamine mitte nii hirmus raske ülesanne. Tannebergi juures oli meid õnn aidanud.

Kowno poole põiganud Wene wäed seisid kaua meil külje peal, kuid asjata katsusid nad meie edasimarsimist wiivitada. Meie 10. armee küljekaitse wiskas nad Kowno — Olita poole tagasi.

14. õhtul näis, nagu oleks wõimalik waenlast ümber piirata ida pool Augustowi. Kindral v. Eichhorn saatis oma wäe pahema tiwa sinna. XXI kor-

puse eelkaitse tungis 15. ja 16. mööda Seinõi — Augustowi teed kaugele metsa sisse, kuid siin jooksid talle läänest idasse taganewad Wene wäed peale ja wõtsid osalt ta wangi. Üüüd saatis 10. armee oma osad mööda põhjapoolist metsaserwa 18. weebuariks loode poole Grodnot. Siin seisid nad rinnaga lääne poole, seljad wastu kindlust. Niisuguse julge seisukohawõtmisega panid nad waenlase taganemise tee finni. Teised Saksa wäed tungisid põhja poolt metsa sisse ja jõudsid pärast Augustowi langemist Grodno kivitool wõideldes kuni Lipskini ja mööda Bobri alla-poole Krasnoborini. Lipski juures suluti ring.

Grodno ees oli meie wäe seisukord wäza raske. Kindlusest, kuhu toetust oli toodud, wõtsid wenelased 20. ja 21. tugewad kallaletungimised ette Augustowi metsast woolasid sinna põgenenud Wene wäed wahetpidamata wälja. Raskete kaotuste peale waatamata pidasid Saksa wäed wastu. See oli XXI korpusel hülgaw tegu ja tema juhataja, kindral Fritz v. Below, hiljem wäejuhataja lääneliinil, wõis oma meelekindluse ja wägede peab uhke olla 10. armee juhatus wõis sellest uh'usest sisemise rahuldusega osa wõtta Järgmistel päewadel andsid Augustowi metsas edasi-tagasi liikuvad ja meeleheitlikult end kaitswad Wene wäed alla; lahing oli lõpetatud.

IV.

Masuuride talilahingu taktiline saawutus oli suur: 110.000 wangi ja mitu sada suurtükki. Wene 10. sõjawägi oli häwitatud, Wene malewa tuntawalt nõrgendatud

Operatsiooni põhimõtte kohaselt tungiti Osofowetsile kaugeleläskjate suurtükkidega kallale. Pealetungiwatest wägedest, kes juba Augustowi metsas peetawate wõitlaste ajal lõuna pool Augustowi ülemale Bobrile wälja olid jõudnud, pidid XXXVIII ja XXXX tagawara-korpused, 2. julawäedivisjon ja 4 ratsadivisjon üle jõe minema. Enne seda olid nad aga osalt nendest wõitlustest metsas osa wõtnud, mille tagajärjeks oli Wene 10. armee häwitamine. Kaswawa põnewusega ootasin nende wõitluste lõppu. 8. sõjawäe see osa, mida siin tarwitati — Eitzmanni rühm — ühines 10. armeega. 8. armeele tehti kohuseks Grajewo poolt Osofowetsile kallale tungida ja Jda-Preisit Wene kallaletungimiste eest kaitsta kuni Orshitsani.

Allema Bobri soodest üleminek ei õnnestanud, ehk küll meie wäed kangekaelselt seda teha püüdsid. Oli waja külma, aga ifka weel sadas wihm. Mets- ja soomaastikus wülbimine oli raske. Olewate teede kõrvalt ei pääsenud ülemast Bobrist mitte üle. Sillad olid purustatud. Eryki juurest pääsenud III Siberi korpus pani wapralt wastu ja wenelaste meeleheitlik wastupanek Augustowi metsas andis aega Grodno-Osofowetsi liini kaitsmist kõwendada. Halbade ilmade ja suure jõupingutuse tõttu nõrgenesid meie wäed tuntawalt. Nad teatasid, wenelased asuwat lõuna pool kanaali betooni-seisukohtel. See paistis wõimalikuna, kuigi selles pidi kahtlema Hiljem, 1916. a., heitis obersteiniant Hoffmann pilgu sealsete Wene kindlustuste peale, betoonehi:ust ei leidnud ta kufagilt. Mida enam sõjawägi wäsinud, seda tugewamana paistab temale wõetaw seisukoht; näha:se waenlase tugewust, mida olemas pole. See on inimlik. Noore sõjawäe jõud oli otsas. See nõudis uusi abinõusid.

Ka Osofowetsi pealetungimine ei annud wahapeal tagajärgi. Kinnalt oli teda wõimata wõtta, meie tugewa suurtükikwäe peale waatamata, sest Bobri kalda walitsewad kõrgustikud polnud siit üleüldse tabatamad.

(Järgneb.)

Rahwaste Liidu põhikirj.

(Järg*)

Artikkel 8.

Liidu liikmed tunnistawad, et rahu alalhoidmine nõuab rahvusliste sõjawarustuste wähenemist kuni selle alamäärani, mis tarwilik on rahvuslise julgeoleku kindlustamiseks ja rahvuswaheliste kohustuste täitmiseks ühise wäljaastumise teel.

Nõutogu, arwesse wõttes iga riigi geograafilist seisukorda ja iseäralisi tingimisi, walmistab wäewähendamise kawad ja paneb nad mitmesugustele walitlustele läbiharutamiseks ja oisustamiseks ette.

Need kawad tulewad wähemalt iga kümne aasta tagant uuesti läbi waadata ja, kui tarwis, parandada.

Kõikast nende kawade wastuwõtmist mitmesuguste walitluste poolt ei tohi sel teel kindlaks määratud sõjawarustuste piiridest ilma nõutogu nõusolekuta üle minna.

Tunnistades, et lastemoona ja sõjamaterjali walmistamine erawabritutes wäga kahtlane asi on, wolitawad Liidu liikmed nõutogu abinõusid leidma sellest tekkivate pahade tagajärgede wastu, sellejuures arwesse wõttes nende Liidu liigete tarwidusi, kes ise ei suuda enesetele lastemoona ja sõjamaterjali walmistada niisugusel määral, nagu seba nende julgeolekust tarwis.

Liidu liikmed kohustawad endid üksteisele wastastikkuna awalikult ja põhjalikult igasuguseid teateid andma oma sõjawarustuste seis, oma maa-, mere- ja õhujõudude programmi, kui ka nende tööstusettewõtete kohta, mida sõjalisteks otstarweteks ära wõidakse kasutada.

Artikkel 9.

Asutatakse alaline komisjon, kelle ülesandeks on nõutogule oma arwamist awalbada artiklites 1 ja 8 sisalduwate määruste täitmise kohta ja üleüldiselt maa-, mere- ja õhusõjaliste küsimuste kohta.

Artikkel 10.

Liidu liikmed kohustawad endid respektierima ja igasuguse wälise kallaletungimise wastu kaitsema kõigi Liidu liigete territoriaalselt puutumatusst ja makswat poliitilist iseseiswust. Kallaletungimise korral, kallale tungimise ähwarduse wõi hädaohu korral wõtab nõutogu abinõusid tarwitusele selle määruse täitmise kindlustamiseks.

Artikkel 11.

Iseäraldi toonitatakse, et iga sõda wõi sõjaga ähwardamine, kas see otsekohe mõne Liidu liikme kasusid puudutab wõi mitte, on kogu Liidu asi ja Liit peab sellekohased mõjuwad abinõud rahwaste rahu kaitseks tarwitusele wõtma. Niisugusel juhtumisel kutsub kindralsekretär iga Liidu liikme nõudmisel wiivitamata nõutogu kofku.

Edasi seletatakse, et igal Liidu liikmel on õigus sõbralikult täisfogu wõi nõutogu tähelepanekut juhtida iga asjaolu peale, mis rahvuswahelisel wahetordi ja

*) W. „Sõdur“ nr. 13

ja järelkult rahu ning head läbisaamist rahwaste wahel wõib rikkuda.

Artikkel 12.

Kõik Liidu liikmed lepiwad kokku, et kui nende wahel tekib mistisugune tüliküsimus, mis taitestust wõib tuua, siis annawad nad selle tüliküsimuse kas wahekohtule otsustada wõi jälle nõutogule läbi waadata. Edasi lepiwad nad kokku, et nad mitte milgi tingimisel enne kolmekuulise tähtaja lõppu, wahekohtu otsusest wõi nõutogu aruandest arwates, sõda ette ei wõta.

Kõigil selles artiklis ettenähtud lordingel tuleb wahekohtu otsus paraja tähtaja jooksul teha ja nõutogu aruanne tuleb anda kuue kuu jooksul, sellest päewast arwates, mil tüliküsimus temale harutada anti.

Artikkel 13.

Liidu liikmed lepiwad kokku, et kui nende wahel tekib mistisugune tüliküsimus, mida nende arwates wahekohtu kaudu wõib lahendada, ja kui seda tüliküsimust diplomraatlisel teel ei saa rahuloldawalt ära otsustada, siis antakse see küsimus terwena wahekohtu kätte otsuse tegemiseks.

Wahekohtu otsustamise alla kuuluwateks tuleb üleüldiselt pidada tüliküsimusi mõne lepingu seletamise asjus, kõigis rahwuswahelise õiguse küsimustes, iga niisuguse asjaolu kohta, mis rahwuswahelise kohustuse rikkumist wõib tähendada, wõi selle tasu suuruse ja wiisi kohta, mis niisuguse rikkumise korral tuleb anda.

Wahekohtu, kelle kätte tüliküsimus otsustada antakse, on see kohus, keda pooled ise määravad wõi mis nende endistes omawahelistes kokkulepetes ette on nähtud.

Liidu liikmed kohustawad endid, et nad wahekohtu otsust bonafide täidawad ning ei alga sõda Liidu liikme wastu, kes end wahekohtu otsuse alla heidab. Wahekohtu otsuse täitmata jätmise korral teeb nõutogu tarwilikud ettepanekud selle täitmiseks.

Artikkel 14.

Nõutogule tehakse kohuseks alalise rahwuswahelise kohtukoja asutamise eelndu wälja töötada ja seda Liidu liiketele ette panna. See kohtukoda otsustab rahwuswahelisi tüliküsimusi, mis pooled temale harutada annawad. Tema awaldab ka oma heaksarwamisi iga tüliküsimuse ja iga muu küsimuse kohta, mis nõutogu wõi täisloogu temale ette panewad. (Järgneb).

Ajakirjanduse ülewaade.

„Tallinna Teatajas“ nr. 72 kirjutab R. R., et temale arusaamatuks jääb, mispärast on „Ohwitseride Kogu“ asutatud. Kui juba mingisugust „kogu“ tarwis olla, siis pidawat selle nimi olema „sõjawäelaste wõi sõdurite kogu, kust niihästi soldatid kui ta ohwitserid wõiksid osa wõtta“, sest niihästi ohwitserid kui soldatid olla ühed wabariigi sõdurid.

Asja selgituseks kirjutab Jaan Soots „Tallinna Teatajas“ nr. 75:

„Kui teie sõjawäge sijuseliselt sõja ja rahu ajal waatlete, siis leiata, et tema lõõ seisab sõjaajal sõdimises, rahu ajal sõdimiseks ettevalmistamises. Sõddides teewad sõdur ja ohwitser ühte tööd: lõõwad waenlast; sellepärast on tõesti nende wahel ainult selles, et ohwitser on nimelt suurema sõjalise haridusega

sõdur. On ju mõlematel sõjaline haridus, ühel rohkem, teisel vähem ja sellega nad töötawad ühise otsuste kättesaamiseks. Rahu ajal, kus sõjawägi ei sõdi, waid kus teda selleks ettevalmistatakse, on ohwitseri ja sõduri tegemise wahel suur wahel: üks on õpetaja-instruktor, teine õpilane, kelle wahetord umbes sarnane on, nagu igas koolis õpetaja ja õpilase wahel. Rahuaja sõjawägi on sõjakoolide grupe, kes mobilisatsioonil ajal sõjawäe kogu saab. Wähemalt peaks ta nõnda olema nendel maadel, kes pika teenistuseajalist sõjawäge ei jõua pidada. Selle järele peaks siis ka ohwitseride, kui õpetajate, kogu kujunema. — Ohwitseride kogud on olemas igas sõjawäes. Wenemaal olid nad igas wäeosas primitiivse sõõgi-artelli programmiga, kuna sõjahariduse tõstmiseks oli üleriikline sõjahariduse selts (общество ревнителей военных знаний). Lääne-Euroopas, iseäranis seal, kus lühike teenistuseaeg, on mõlemad otstarbed ühendatud ja ohwitseride kogu peetakse väga tähtsaks teguriks sõjaasjanduse korraldamises. On ju loomulik, et inimesed, kellel ühised huwid, ennast koondawad, kas wõi poltude ohwitseride kogu einelaua artelli kujul, nagu see meil sündis. Sõjaludel ohwitserid, peale majandusliste huwide, palju ei nõua. Kuid rahuolud on teised. Siin tuleb niihästi õpetajal kui ka õpilasel ennast oma kohustale ette walmistada, kuid juba eraldi oma ise grupedes, milleks mitmesugused abinõud, õppimise wiis ja olud tarwis on. Ohwitseride kogust rääkides ei wõi unustada, et rahu ajal ohwitserid peawad wabatahtlikud teenijad olema, nagu kõik riigiteenijad, ja sellepärast peame neile kõiki jarnaseid töõ- ja elumõnusi lubama, kui teistele intelligent riigiteenijatele. Ja kui iga intelligent isik on õigustatud meelelohuwuseks omawigusega mõtteid wahetada, koostäia, ühes töötada, jne., siis ei wõi seda ohwitseridele mitte keelata.“

Edasi wõtab selle küsimuse kohta kapten L. „Päewalehes“ nr. 77 sõna. Ta kirjutab:

„Alus, mille peale R. R. oma süüdistused ja põhjendused rajab, on kokkuvõetud tema sõnades: „Peab meeles pidama, et iga ohwitser ja alamwäelane on lihtne wabariigi sõdur, kelle kogu kutsub walitus ja paneb igauhele tema kohustuse peale. See kohustus on riigi kaitmine. Seda kohustust kannab igaüks oma jõu ja oskuse järele ja läheb siis koju tagasi.“ See on waade, millega enamlasted Wene sõjawäe ära häwitafid, soldatid ohwitseride wastu ülesasitades, ühesarnasust ja ühesuurust palka nõudes jne. Selle põhjusemõtte alusel pandi ülemjuhatajateks Krölenk, Döbenk ja t., tapeti maha hull kindralid ja muud wanemaid ja uooremaid ohwitserisid. Uuesti sõjawäge ülesehitama hakates olid nad aga sunnitud kõigest sellest loobuma. Kus on praegu kõik need Krölenk ja Döbenk? Nende asemel istuwad jällegi kindralid, kellele ei saanud läbi isegi Trotski kõige oma energiaga ja korraldusmõimega...“

Ohwitseril ei ole tema „teenistus“ mitte kohuse-täitmiseks riigi wastu, waid e l u k u t s e k s. Ohwitser ei saa õigeks ainult paariaastase kohusetäitmise-ga, keda ei luba praegune sõjapidamise wiis ja teadus, waid ta peab teenima jääma eluksajaks. See on jee radikaalne wahel ohwitseri ja soldati wahel. Iga soldat wõib, kui ta oma kohustuse on ära kannud, wabalt elukutsel walida ja teha, mis ta tahab. Ohwitser, kui ta selleks on hakanud, peab eluaga oma kohustust kandma, ja peab ütlemä, et aineliselt see üks wiletsamatest kohustustest on olnud.“

Segateated

Annetused Laidoneri fondile.

Laidoneri fondile juure on annetatud Brii Punase Risti eluaegse liikme inf. George H. yli poolt 10 000 marka ja Eesti Soome paberiladu omaniku hra Karl Lembergi poolt 50 wabariigi wõidulaenu piletit, mille wõidud kindral Laidoner enese äranägemise järele inwaliidide heaks ära tarvitada wõib.

Jaapanlased Wladimostoki ära wõtnud.

Kreuterile teatatakse N.-W.-Torgist: „Associated Pressi“ Wladimostoki kirjasaatja telegrafeerib, et Jaapani wäed pärast 8-tunnilist ägedat wõitlust linna tungisid.

Jaapan ei wõi oma wägesid weel Siberist wälja.

Jaapani walitsus teatas ametlikult, et ta ei wõi weel oma wägesid Siberist wälja wiia, sest ta peab seal elawate jaapanlaste julgeolekut ja nende waranduse puutumatusi kaitsema. Kui maa rahulikult on jäänud ja Mandshuriat enam hädaoht ei ähwarda, siis lootab Jaapan oma wäed wälja wiia.

Wabaduseristid wäljamaalastele.

Eesti wabadusõjast ülesnäidatud wahwuse eest ja Eesti aitamise eest wabadusõjast on järgmistele wäljamaalastele wabaduseristid annetatud:

Soome wäeosade juhatajale kindral-major Wengeriile, „Pohjan Poikin“ polguülemale oberfi Kalmile, pataljoniuülemale Ekströmile kõigi liigi I järgu ristid. Soome wägede staabiülemale major Lindbergile, III wabatahtliku wäeosja intendantuülemale alampolkownik Sjalmar Göösiüle, I liigi II järgu ristid, Soome sõjawäesitajale Osoliinile 1. liigi 3. järgu rist.

Briti ohwitseridest said 1. liigi 1. järgu wabaduseristi colonel Tallents, admiral Walter Cowan ja adm. Sinclair, 1. liigi 2. järgu ristid: kapten Thefiger, kapten Rasmitz, komander Horton ja suur hulk teisi.

Briti sõjawäelise saatkonna ohwitseridest: 1. liigi 1. järgu ristid: leut. gener Sir Gough, leut. gen. Haling, brig. gener. F. G. Marsh ja brig. gener. A. J. Turner ja teised.

Ameerika Punase Risti esitajatele: 1. liigi 2. järgu ristid leitn. col. Eduard W. Ryan, kapt. F. E. Renower, kapt. A. E. Robisson ja 1. liigi 3. järgu ristid: L. W. Henderson, George Pollits, leitn. Lee D. Nuttler jne.

Prantsuse ohwitseridest said 1. liigi 2. järgu ristid leitn. col. Hurstel ja 1. liigi 2. järgu ristid major Lucas, major Bonne ja leitnant de Beaufaire.

Jaapani sõjawäesitajale M. Komatsuburale 1. liigi 2. järgu rist.

Daani wabatahtlikkude korpuse ohwitseridele: alampolkownik Dorgelinile, kapten Peter Christenrenile, Erik Munch Andersenile, Alfred Paulsenile ja teistele.

Koori wabatahtlike korpuse juhatajale alampolkownik Malmbergile, alampolkownik P. W. Nyholmile, major W. Silkenkrantalle ia teistele.

Läti ohwitseridele Eesti pinnal wäeosade organiseerimise eest ja linil wahwuse eest Läti brigaadi ülemale polkownik Georg Semitanile, staabiülem Eduard Kalmnile ja Walmari polgu ülemale alampolkownik Juulus Jaansonile.

Pidusööök kindral Laidoneri auks

pandi eila õhtu Ohwitseride Rõugu ruumides Tallinnas miilwate ohwitseride, sõjawäe arstide ja ametnikkude poolt toime. Peeti kõnefid, kus kindral Laidoneri teenuseid Wabariigi sõjawägede ülemjuhataja kohal meele tuletati ja teda lõpmatuks tordafid elada lasti.

Iga terwituse peale wastas kindral Laidoner eraldi, tänades kaastöö eest isamaa kõige raskemal ajal. Pilemmas kõnes toonitas ta seda üksmeelt, mis, kõigist erakondlistest wahedest hoolimata, meie sõjawäe keskel on walitsenud, ja awaldas lootust, et see ütomeel ta edaspidi meie sõjawäes edasi saab kestma.

Õõpuks lasti kindral Laidoneri ettepanekul Mutawat Rõugu ja Wabariigi Walitsust elada ning lauldi rahwushümnust.

Terwituskõnelele ei tahtnud lõppu tulla. Weel ärastõidul kell 3 homm. saabeti kindrali autot muusikaga ja terwitushüütega raeloja ees.

See õhtu alles näitas, misjulgune austus ja armastus lahkuwal ülemjuhatajal meie sõjawäe keskel on. Igasse osawõtjasse jättis see kooswiibimine kustumata mulje.

Seda ja teist.

Saksa hiiglasuurüük.

Saksa hiiglasuurüük, millega 1918 a. kewadel Pariisi 128 kilomeetri tagant lasti, on Saksa professori Dr. Fritz v. Rausenbergeri wälja mõeldud.

Laeng niisugusest suurtükist lasti 50° (krabi) nurgast, tema algkiirus oli 1500 meetrit sekundis, ja ta tõusis 40 kilomeetri kõrgusele, enne kui ta alla langema hakkas. Et aga jarnasele kõrgusele jõuda, mida seni kätte saamatust peeti kogu maailmas, selleks pidi suurtüki toru 20 meetrit pikk olema. Laengul oli umbes 20 miljoni hobuse jõud ning iga ruutsentimeeter seesmistest seitest seits nifelt 3000 atmosfõri surme all, tõustes aga kuni 4000-ni.

Et aga kogu määratud ilmaruumi läbi lennata, oli laengul ainult $\frac{1}{60}$ jagu sekundist waja toru sees olla, sihi'e jõudmiseni aga — 3 minutit. Ainult see asjaolu, et laeng kõrgemates õhukõrgustes wähem wästupanekut leidis, tegi jarnase ilmaruumi läbilendamise wõimalikuks. Et aga siht nende kolme minuti keskes muutus, mis laeng õhus wiibis, sest et maatera liigub, siis oli waja sihtimisel ka maatera ümarikkusega rehkendada, mis jelle maa peal $1\frac{1}{3}$ kilomeetri wõrra kaswab.

Rausenbergeri suurtükk walmistati Essenis Kruppi tehastes. Iseäranis tegew suurtüki walmistamise juures oli insener admiral Rogge, kes alguses ka ise lastmist juhatas, kuna suurtükikõelasteks suuremalt osalt madrused olid. E. M.

Selgitust.)*

Demobilisatsiooni puhul on hakatud iseäralise palwe peale ka mitmesugusid eriteadlasi ja isikuid, kes niisugustes ametites olid, mis enne sõjawäeteenistusest wabastafid, nagu: õpetajaid, põlluteadlasi, maamõõtjaid j. n. e. ka nooremalt kui see S. Ülemjuhataja pmf. nr. 1061 ettenähtud on, ajapikendusele ja refewi lastma, sellelele just samasugused wabastamise tunnistused wäljaantakse, nagu aastate tõttu wabastatuile ja

*) Toimetusele awaldamiseks saadetud.

õppimise jätkamiseks ajapikendusele lastuile. Ka warustuse suhtes on nad teistega ühistele alustele seatud, kuid ühe kuupa'ga ja toiduainete raha ettemaksmise suhtes on arwamised lahkimised. Ühed seletawad, ei nimetud isikutele mainitud summat õigus saada ei ole, sest Ülemjuhatoja pwl. nr. 1061 ptt. 6, ütleb, et wabastatuile ja ptt. 3. põhjal ajapikendusele lastuile (õppimise jätkamiseks) tuleb see raha maksta, kuna aga ptt. 2. tähendub on, teda wabastada wõib, siis ei nõuda nende kui wabastatute peale waadata. Teised aga seletawad, et nimetud ajapikendusele lastmine sünnib demobilisatsiooni puhul ja on samane teiste ajapikendustega ja wabastamisega. Enne sõjategevuse ajal waadati küll niisuguse asja peale kui komandeerimise peale, kuid siis ei antud neile aga demobilisatsiooni tunnustusi, nüüd aga, kui niiviisi ajapikenduse lastud sõdur nädalat kaks eht kolm teistest omawanustest warem ajapikendusele saab, olgugi et edasiõppimiseks la nooremalt ajapikendusele lastakse, ja selle tõttu ülemal-

tähendub rahast ilma jääb, siis tunduks see sõduril, kes oma kohust isamaa vastu ausasti täitnud ja nüüd ilma wiiwitamata jeda rahuajal eraelus täitma ruttab, nagu haawaw ja wähe eesõigustatud olemat.

Et mõned wäeosad niiviisi wabastatuile m initud summat wälja ei ole maksnud ja see küsimus selge ei ole, siis oleks soowitaw, et autoriteetlikelt poolt „Sõduris“ ses suhtes sõna wõetaks ja asja selgitataks. —ts.—

✻ || Kirjawastused. || ✻

Paljudele järelepärijatele. Eigemast tulemifus loodame kindral Laidoneri pilti ja elulugu tuua wõimat.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi postkonnit **Hind.**
Wäljaandja **Sõjawägede Ksaa.**

Ilmus trükist:

Jalawäe riwi määrustik

Wene „Строевой пѣхотный устав'и“ järele Leitnant **J. Põdra.**

72 lhk.

Hind Mrk. 4.50.

Tellimised saata: Wiljandi Maakonna Kaitseliit ehk Trükikoda J. Nurmberg, Wiljandis.

Wäeosadele ja asutustele saadetakse raamat posti kaudu järelmaksu all kätte. 100 ja enam eksemplari tellimisel saatmine ilma postikulu juurde arwamata.

Sõjawäe Topografia osakonna wäljaandel ilmus

Baltimaade kaart

XIII. aastasajal.

Kaart on kolme wärwiga trükitud.

==== **Hind 4 marka.** ====

Saada raamatu kaupl. ja Sõjaw. Topografia osakonnast, Tallinnas, Laial tän. № 39.